

Priporočila

za spolno občutljivo rabo jezika

Jezik odseva naše vrednote, stališča in prepričanja ter je pomembno orodje za njihovo posredovanje drugim. S **spolno občutljivo rabo jezika** ženske in moške v pisnem in govornem jeziku naredimo vidne ter jih obravnavamo kot osebe enake vrednosti, dostojanstva, integritete in spoštovanja¹.

Spolno občutljiva raba jezika pomeni govoriti in pisati na način, s katerim ne samo z vsebino, ampak tudi s premišljeno uporabo jezikovnih sredstev **enakovredno naslavljamo ter obravnavamo vse ljudi** ne glede na njihov spol ali spolno identiteto². Spolno občutljiva raba jezika je zato učinkovit način za izražanje in spodbujanje enakosti spolov ter odpravljanje spolnih predsodkov, stereotipov in spolne pristranskosti³.

Priporočila se nanašajo predvsem na zapis spolov v notranjih aktih Instituta "Jožef Stefan" (IJS). Podane usmeritve lahko smiselno **uporabljamo tudi**:

 za namen pisanja in priprave drugih dokumentov ter gradiv,

 v uradni in neuradni korespondenci ter

 pri nastopanju na javnih dogodkih,

 drugih oblikah sporočanja in sporazumevanja.

Razumeti jih je treba **kot neobvezujoča priporočila** in sprotne rešitve prilagajati ob skrbi za jasnost in preglednost besedila oziroma govornene besede.

Priporočila so bila povzeta po obsežnejših **Smernicah za spolno občutljivo rabo jezika**, ki jih je izdalo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Mlade raziskovalke in raziskovalci so prejeli priznanja za opravljeno delo.

Mentorice in mentorji so uspešno predstavili osnutek novega programa.

Spoštovane kolegice in kolegi!

Edninske oblike

Pri omenjanju **edninskih oblik oziroma posameznih oseb, poklicev ali funkcij** uporabljamo ženske in moške oblike. Tudi v tem primeru praviloma (a ne nujno) najprej uporabimo žensko obliko oziroma vrstni red ženskih in moških oblik izmenjujemo.

Med obema zapisoma se zapiše veznik **»ali«**. Uporabimo lahko tudi veznik **»oziroma«**, ki posebej opozarja na upoštevanje vsakokratnega stanja.

Pri glagolu lahko uporabimo tudi **dvojino**.

Z namenom jasnosti in boljše berljivosti za pridevnike, glagole in zaimke uporabimo **ujemanje po bližini**.

Direktorica oziroma direktor, ki je bil imenovan oziroma bila imenovana na podlagi njegovega oziroma njenega programa del...

Množinske oblike

Pri omenjanju **raznospolnih skupin ljudi** ne uporabljamo t. i. generičnega moškega spola (tj. moško slovnično obliko, ki naj bi bila spolno nezaznamovana in zajemala kateri koli spol), ampak navajamo oblike tako za ženske kot za moške ter med njimi uporabimo veznik **»in«**.

Praviloma (a ne nujno) najprej uporabimo žensko obliko oziroma lahko vrstni red ženskih in moških oblik izmenjujemo. Z namenom jasnosti in boljše berljivosti za pridevnike, glagole ter zaimke uporabimo ujemanje po bližini.

Znanstveni svet vodi predsednica oziroma predsednik.

Koordinatorica ali koordinator projekta bo redno obveščal o poteku raziskave.

Kandidatka ali kandidat bosta predstavila načrt dela za prihodnje leto.

Direktorica oziroma direktor, ki je bil imenovan na podlagi svojega programa, bo predstavil ...

Spolno nezaznamovane oblike

Slovenščina pozna tudi spolno nezaznamovane samostalniške oblike, ki označujejo osebe moškega in ženskega spola ali pa označujejo določeno skupnost, na primer oseba, osebnost, človek, stranka, priča, stroka. Če zaradi tega ne trpi jasnost besedila oziroma govornjene besede, jih lahko uporabimo, da se izognemo kopičenju poimenovanj.

Sindikata imenuje sodelavko ali sodelavca,
ki bo skrbel za izvajanje ukrepov.

Sindikata imenuje osebo, ki bo
skrbela za izvajanje ukrepov.

Strokovnjaki in strokovnjakinje so
pripravile priporočila.

Stroka je pripravila
priporočila.

Navajanje imen, priimkov in nazivov

Priimkov žensk ne spreminjamo v svojnino obliko, ampak jih uporabimo v uradni obliki. Uporabimo žensko obliko nazivov.

~~profesor Novak;~~
~~doktor Novak;~~

~~doktorica Novakova;~~
~~doktor Novakova~~

profesorica Novak,
Spoštovana doktorica Jasna Novak

Obrazci, vprašalniki in potrdila

Pri obrazcih, vprašalnikih, potrdilih in podobnih dokumentih omogočimo **izbiro ustreznega spola** oziroma pripravimo **različico dokumenta za ženski in moški spol**.

Podčrtaj kot inovativni zapis za vključujoč jezik

Navedena priporočila predpostavljajo obstoj izključno moške ali ženske spolne identitete. **Za izražanje nebinarnih⁴ spolnih identitet** se vse pogosteje uporablja podčrtaj.

Znanstvenice ki so pripravile i predstavitev rezultatov za javnost.

Med drugimi krajšimi zapisi za ženske oblike (npr. z oklepaji – primer **rojen(a)**) ali s poševnico – primer **avtor/-ica**) in podčrtaji je bistvena pomenska razlika: poševnice in oklepaji predvidevajo le dve spolni identiteti (ali moško ali žensko), s podčrtajem pa zajamemo **spekter različnih spolnih identitet⁵**.

Jezikoslovje se še ni končno opredelilo do uporabe podčrtaja, zato ga na IJS še ne bomo uradno uporabljali.

- 1 Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE), Spolno občutljiv jezik, 2016. Dostopno na: <https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1354> (6. 9. 2023)
- 2 M. Sauperl, H. Dobrovoljc, J. Jeram in M. Gulič (2018), Smernice za spolno občutljivo rabo jezika, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Dostopno na: <https://spolniznanost.zrc-sazu.si/wp-content/uploads/2020/04/Smernice-za-spolno-obcutljivo-rabo-jezika.pdf> (6. 9. 2023)
- 3 Združeni narodi, Gender-inclusive language, 2022. Dostopno na: <https://www.un.org/en/gender-inclusive-language/index.shtml> (6. 9. 2023)
- 4 Nebiname osebe svojega spola ne zaznavajo kot izključno v celoti ženskega ali moškega oziroma se ne identificirajo znotraj binarnega spolnega sistema ženska-moški. Dostopno na: <https://transakcija.si/slovar/#n> (6. 9. 2023)
- 5 Jezikovna svetovalnica, Pisanje moških in ženskih oblik in uporaba podčrtaja za izražanje spolne nebinarnosti, 2017. Dostopno na: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/2247/pisanje-mo%C5%A1kih-in-%C5%BEenskih-oblik-in-uporaba-pod%C4%8Drtaja-za-izra%C5%BEanje-spolne-nebinarnosti> (6. 9. 2023)

Priporočila so nastala v okviru projekta ATHENA: Podpora raziskovalnim organizacijam pri izvedbi načrtov za enakost spolov, ki ga financira okvirni program Evropske unije za raziskave in inovacije Obzorje 2020.

athena
gender equality to unlock
research potential

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 Research and Innovation Programme under grant agreement No 101006416.

Avtorica Iva Perhavec

IJS_DP_14375